

1. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība

Anotācijas (ex-ante) nosaukums

Tiesību akta projekta "Solidaritātes iemaksas likums" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

1.1. Pamatojums

Izstrādes pamatojums

Tiesību akts / Ministru Prezidenta rezolūcija

Apraksts

Likumprojekts "Solidaritātes iemaksas likums" (turpmāk - likumprojekts) nosaka pienākumu Latvijā reģistrētām kredītiestādēm, kā arī citu valstu kredītiestāžu filiālēm Latvijā (turpmāk - SI maksātāji) veikt solidaritātes iemaksu (turpmāk - SI). SI maksā, piemērojot 60% likmi SI bāzei, kas tiek noteikta kā SI maksātāja kalendārā gada neto procentu ienākumu daļa, kas par vairāk nekā 50% pārsniedz vidējos gada neto procentu ienākumus, kas aprēķināti par pieciem finanšu gadiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī un beidzas 2022. gada 31. decembrī. Tiek paredzēts, ka SI maksātāji veic SI avansa ceturkšņa maksājumus. Likumprojekts paredz, ka SI iemaksa ir jāveic par trijiem maksāšanas periodiem – par 2025., 2026. un 2027. gadu.

Vienlaikus likumprojekts nosaka arī SI atlaides piemērošanas mehānismu, kas nodrošina līdz pat 100% SI atlaides piemērošanu, ja kredītiestāde maksāšanas periodā sasniedz noteiktu kreditēšanas pieauguma rādītāju.

Par aprēķinātās atlaides summu SI maksātājs ir tiesīgs samazināt maksāšanas perioda (kalendārā gada) SI maksājumus (ieskaitot avansa ceturkšņa maksājumus). Savukārt, apkopojot visu maksāšanas periodu (kalendārā gada) rezultātus (2025., 2026. un 2027.gada), SI maksātājs, iesniedzot SI maksāšanas perioda deklarāciju par 2027.gadu, būs tiesīgs atgūt pārmaksāto SI, vērtējot kopējās atlaides summu.

1.2. Mērķis

Mērķa apraksts

SI mērķis ir palielinātu nacionālās drošības riska apstākļos uz terminētu periodu, solidāri ar visu Latvijas sabiedrību, tieši vai netieši rast papildu līdzekļus valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai. SI maksātāju iemaksu palielinājums var notikt tieši, veicot SI maksājumus budžetā, vai netieši, būtiski palielinot nefinanšu sektora, kas neietver valsts pārvaldi, kreditēšanu un tādējādi arī ekonomisko aktivitāti un budžeta ieņēmumu apjomu, kas ļautu vairāk finansēt tuvākajos gados pieaugošās nacionālas drošības vajadzības.

Spēkā stāšanās termiņš

01.01.2025.

Pamatojums

Likumprojekts izstrādāts pamatojoties uz informatīvā ziņojuma “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam” (24-TA-2265) 3.12 sadaļā noteikto (Ministru kabineta 2024. gada 19. septembra ārkārtas sēdes protokola Nr.38/2.§).

1.3. Pašreizējā situācija, problēmas un risinājumi

Pašreizējā situācija

Krievijas īstenotā atklātā militārā agresija Ukrainā atstājusi negatīvu ietekmi uz Latvijas nacionālo drošību, kā rezultātā radusies nepieciešamība veikt pasākumus nacionālās drošības (iekšējās un ārējās) stiprināšanai.

Reaģējot uz straujo inflācijas kāpumu, kas būtiski mazināja iedzīvotāju reālos ienākumus un sekoja Covid-19 pandēmijai un energoresursu krīzei, kas izrietēja no Krievijas īstenotās atklātās militārās agresijas Ukrainā, Eiropas Centrālās bankas Padome pielāgoja monetāro politiku, tai skaitā strauji ceļot procentu likmes. Periodā no 2022. gada jūlija līdz 2023. gada septembrim noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme tika palielināta par 450 bāzes punktiem, kas palīdzēja mazināt inflācijas tempus visā eirozonā, tai skaitā Latvijā.

Lai arī naudas tirgus procentu likmju kāpums visām eirozonas valstīm bija vienāds, tālāka pārnese no naudas tirgus procentu likmēm uz kredītu procentu likmēm un noguldījumu procentu likmēm eirozonas valstīs bija ļoti atšķirīga. Latvija bija starp valstīm ar visstraujāko kredītu procentu likmju kāpumu un sākotnēji visai ierobežotu noguldījumu likmju kāpumu.

Kā liecina Latvijas Bankas publiskotie dati (skat. <https://uzraudziba.bank.lv/statistika/kreditiestades/ceturksna-parskati/>), Latvijas kredītiestādes 2023.gadā strādāja ar peļņu 662,215 miljonu euro apmērā, savukārt 2024.gada pirmajā pusgadā to peļņa sasniedza 305,678 miljonu euro apmēru, kas ir 2,3 reizes vairāk nekā 2022.gada attiecīgajā periodā. 2023. gadā kredītiestāžu pelnītspēja būtiski pieauga, ko noteica straujais tirgus procentu likmju kāpums, kredītu ar mainīgo procentu likmi dominance kredītiestāžu kredītportfelī, vienlaikus joprojām noturīgā kredītportfeļa kvalitāte un lēnāks kredītiestāžu procentu izdevumu pieaugums. Kredītiestāžu pelnītspēju galvenokārt veicināja Eiropas Centrālās bankas īstenotā inflācijas mazināšanas politika, kuras rezultātā krasi pieauga tirgus procentu likmes. Tā kā Latvijas kredītiestāžu kredītportfelī vairāk nekā 90 % veido kredīti ar mainīgām procentu likmēm, kredītiem piemērojamās procentu likmes palielinājās līdz ar tirgus procentu likmēm, būtiski paaugstinot kredītiestāžu procentu ienākumus.

Kredītiestāžu aktīvus Latvijā galvenokārt veido kredīti, turklāt kredīti nefinanšu sabiedrībām un māsasaimniecībām veido vairāk kā 50% no kredītiestāžu kopējiem aktīviem. Lielākajai daļai kredītiem Latvijā procentu likmi veido divas komponentes: bāzes procentu likme, kas ir mainīga laikā un lielākoties seko īstermiņa EURIBOR likmei, un pievienotā procentu likme, ko kredītiestādes nosaka individuāli, ņemot vērā ar kredītu saistīto risku un citus faktoros. Šāda kredītu cenošanas principa rezultātā augstākās centrālās bankas noteiktās procentu likmes teju automātiski atspoguļojās augstākās izsniegto kredītu procentu likmēs un attiecīgi radīja lielākus kredītiestāžu

procentu ienākumus. 2023. gadā Latvijā reģistrēto kredītiestāžu, kā arī citu valstu kredītiestāžu filiāļu Latvijā procentu ienākumi bija (1319,7 milj. eiro), kas par 770 milj. eiro ir augstāki nekā periodā no 2018. līdz 2022. gadam vidēji (<https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/uzraudzibas-statistika#kreditiestazu-uzraudzibas-statistika>) un 2024.gada pirmajā pusgadā sasniedz 776,220 milj. eiro. Tāpat arī kredītiestāžu procentu ienākumi ir pieauguši, pateicoties likviditātes pārpalikumam, kas tiek izvietots centrālajā bankā un citās kredītiestādēs. Salīdzinot ar periodu no 2018. gada līdz 2022. gadam, 2023. gadā Latvijā darbojošos kredītiestāžu nauda un naudas līdzekļu atlikumi centrālajās bankās ir pieauguši 1.3 reizes (līdz 25% no aktīviem), bet prasības pret citām kredītiestādēm pieaugušas 2 reizes (līdz 8% no aktīviem). Tīkmēr saistību pusē kredītiestādes Latvijā finansējumu piesaista lielākoties ar nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumiem. Aptuveni 70% no kredītiestāžu pasīviem veido nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi. Tas nozīmē, ka arī finansējuma piesaistes cena un procentu izdevumi kredītiestādēm ir cieši saistīti ar noguldījumu izmaksām. Lai gan noguldījumu procentu likmes ir pieaugušas, īpaši ilgāku termiņu noguldījumiem, tās ir augušas lēnāk nekā naudas tirgus likmes. Viens iemesls tam ir lielais pieprasījuma noguldījumu īpatsvars kopējā noguldījumu apjomā, par kuriem procenti vairākumā gadījumu netiek maksāti. Tāpēc kredītiestāžu finansējuma izmaksas ir augušas krietni lēnāk nekā kredītu procentu likmes. 2023. gadā Latvijā reģistrēto kredītiestāžu, kā arī citu valstu kredītiestāžu filiāļu Latvijā procentu izdevumi bija par 145 milj. eiro augstāki nekā periodā no 2018. līdz 2022. gadam vidēji.

Tādējādi 2023. gadā kredītiestāžu tīrie procentu ienākumi salīdzinājumā ar 2022. gadu pieauga par 93.8 %. Mazliet vairāk nekā pusi no kopējā tīro procentu ienākumu kāpuma noteica no mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām saņemto procentu ienākumu pieaugums. Taču nozīmīgu daļu – 18 % no kopējā tīro procentu ienākumu palielinājuma – deva no centrālās bankas un citām kredītiestādēm saņemto ienākumu pieaugums, jo kredītiestādes izvieto savus brīvos līdzekļus arī centrālajā bankā un citās kredītiestādēs (*lūdzu skatīt Pielikuma likumprojekta "Solidaritātes iemaksas likums" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojumam (anotācijai) 1.attēlu*).

Kredītiestāžu peļņu mazinošs efekts ir administratīvo izdevumu pieaugums. Administratīvās izmaksas ir pieaugušas par 16.8 % 2023. gada laikā. Tie veido lielu daļu no kredītiestāžu izmaksām, tāpēc to palielinājumam ir bijusi arī lielāka ietekme uz kopējo peļņu. Administratīvo izdevumu kāpumu veicināja gan darba samaksas palielināšana darbiniekiem, gan inflācijas ietekme, gan izdevumu par konsultācijām un citiem pakalpojumiem pieaugums dažās kredītiestādēs.

Svarīgi atzīmēt, ka, lai arī izmaksas ir augušas, 2023. gadā kredītiestāžu pārskata gada peļņa pieauga par 75.2 %. Kredītiestāžu atdeve pret pašu kapitālu (ROE) un atdeve pret aktīviem (ROA) rādītāji 2023. gadā bija ļoti labi un krietni virs eirozonas vidējiem rādītājiem. Ienākumiem augot daudz straujāk par izmaksām, ir būtiski uzlabojusies kredītiestāžu izmaksu efektivitāte. Atšķirīgu kredītu (un citu aktīvu) un noguldījumu procentu likmju pārmaiņu rezultātā strauji auguši kredītiestāžu neto procentu ienākumi un kopējā peļņa. Kredītiestāžu peļņa 2023. gadā, salīdzinot ar 2018. līdz 2022. gada

vidējo, pieauga 2.7 reizes, atdeve pret pašu kapitālu (ROE) pieauga līdz 20%, atdeve pret aktīviem (ROA) pieauga līdz 2.2% (augstākā ROE un ROA laika periodā no 2018. līdz 2022. gadam bija attiecīgi 10% un 1.2%). Nozīmīgi pieauga arī kredītiestāžu tīro procentu ienākumu attiecība pret tīrajiem pamatdarbības ienākumiem, sasniedzot 79% (augstākā attiecība laika periodā no 2018. līdz 2022. gadam bija attiecīgi 64%).

Kā jau minēts iepriekš, lielākā daļa Latvijas kredītiestāžu aizdevumu ir izsniegta ar mainīgajām procentu likmēm, tāpēc procentu likmju kāpums īsā laikā ietekmē nozīmīgu aizņēmēju daļu, palielinot to procentu maksājumus un vienlaikus kredītiestāžu procentu ienākumus, vienlaikus, finansējuma izmaksu pieaugums ir krietni mazāks. Lai gan termiņnoguldījumu procentu likmes, kā minēts iepriekš, arī palielinājās, tomēr termiņnoguldījumu īpatsvars kopējā noguldījumu apjomā ir visai mazs un pieaug lēni. Lai arī kredītiestādēm, kuras izmanto tirgus finansējumu, izmaksas arī ir augušas, tomēr, šī finansējuma īpatsvars kredītiestāžu finansējuma struktūrā kopumā ir zems, ņemot vērā kredītu atlikuma un noguldījumu atlikuma attiecības zemo līmeni.

Vienlaikus kreditēšana Latvijā turpina būt gausa – 2024. gada 1. ceturksnī nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums bija tikai 27.5% apmērā no iekšzemes kopprodukta. Tomēr, ja citviet eirozonā kreditēšanas aktivitātes bremsēšanās ir cikliska, Latvijā tā ir bijusi ilgstoša un strukturāla problēma. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums, izsakot to pret iekšzemes kopproduktu, pašreiz nav tālu no 2004. gada līmeņa, bet mājokļu kredītu segmentā pašreizējais līmenis ir zemākais kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā un ir tuvāks rādītājiem, kas raksturīgi zemu un vidēji zemu ienākumu valstīm, nevis augstu ienākumu valstīm, pie kurām pieskaitāmas visas eirozonas valstis. Papildus tam, iekšzemes kredītu un IKP attiecība saglabājas ļoti zema un 2023. gada beigās tā būtiski atpaliek ne tikai no eirozonas vidējā rādītāja (91 %), bet arī no kaimiņvalsts Igaunijas (72 %) (lūdzu skatīt Pielikuma likumprojekta "Solidaritātes iemaksas likums" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojumam (anotācijai) 2.attēlu). Tas netieši liecina, ka Latvijā ir būtisks neizmantots kreditēšanas potenciāls.

Problēmas un risinājumi

Problēmas apraksts

Ņemot vērā iepriekšējo gadu negatīvās ekonomiskās tendences, ko izraisīja Covid-19 pandēmija un Krievijas īstenotā atklātā militārā agresija Ukrainā, radot negatīvu ietekmi uz eirozonas ekonomiku un Latvijas nacionālo drošību, ir nepieciešams veikt pasākumus nacionālās drošības (iekšējās un ārējās) stiprināšanai.

Kā norādīts Finanšu sektora attīstības padomes ziņojumā “Kreditēšanas attīstības tendences un kreditēšanu kavējošie faktori Latvijā” Latvijā kreditēšana ir attīstījusies nevienmērīgi, jo īpaši MVU segmentā un kreditēšana jau ilgstoši ir attīstījusies gausi, kredītportfelis ir tikai 29% no IKP, kas ir tuvu tam kāds tas bija vēl pirms iestāšanās Eiropas Savienībā. Latvijā kredītiestāžu kapitāla un likviditātes, aktīvu kvalitātes un kapitāla un aktīvu atdeves rādītāji ir labāki nekā vidēji Eiropas Savienībā, bet kreditēšanas tempi ilgstoši saglabājas zemi. 2022. gadā kredītiestāžu izsniegto kredītu apjoms pret IKP ir otrs zemākais eirozonā, toties izsniegto kredītu cenas ir vienas no

visaugstākajām. Ilgstoši vājā kreditēšanas attīstība kavē Latvijas tautsaimniecības attīstību kopumā. Līdz ar to, lai atbalstītu straujāku tautsaimniecības attīstību, jāveic pasākumi, kas motivē kredītiestādes kreditēt aktīvāk, kas, savukārt, nodrošinātu budžeta ieņēmumu apjoma pieaugumu un ļautu vairāk finansēt tuvākajos gados pieaugošās nacionālās drošības vajadzības.

Risinājuma apraksts

Ņemot vērā minēto, kā arī Valsts aizsardzības finansējuma likuma 2. pantā paredzēto, un notikušās ģeopolitiskās izmaiņas, kas saistītas ar Krievijas pilna mēroga militāro iebrukumu Ukrainā 2022. gada 24. februārī, un mērķi paātrināt Nacionālo bruņoto spēku attīstību, nodrošinot valsts aizsardzības finansējumu 2027. gadā ne mazāku kā 3 procentus no attiecīgajam gadam prognozētā iekšzemes kopprodukta apjoma, ir izstrādāts šis likumprojekts, lai solidāri ar Latvijas sabiedrību rastu papildu līdzekļus nacionālās drošības vajadzībām.

Ar likumprojektu tiks nodrošināts, ka SI maksātāji, kas ir Latvijā reģistrētas kredītiestādes, kā arī citu valstu kredītiestāžu filiāles Latvijā, solidāri ar visu Latvijas sabiedrību, palielina iemaksas valsts budžetā, kas nodrošinātu finansējumu tuvākajos gados pieaugošajām nacionālās drošības vajadzībām. Iemaksu palielinājums var notikt tieši, veicot SI maksājumus budžetā, vai netieši, būtiski palielinot nefinanšu sektora, kas neietver valsts pārvaldi, kreditēšanu un tādējādi arī ekonomisko aktivitāti un kopējos budžeta ieņēmumus.

Izstrādātais likumprojekts paredz SI maksātājiem pienākumu veikt SI.

SI bāze veidojas no SI maksātāju kalendārā gada neto procentu ienākumiem. Neto procentu ienākumi aprēķinam izmanto procentu ienākumus un izdevumus, kas atspoguļoti SI maksātāja uzraudzības finanšu pārskatos, kas sagatavoti saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumiem, kas nosaka prasības uzraudzības pārskatu sagatavošanai un iesniegšanai kredītiestādēm un citu valstu filiālēm, kā arī Eiropas Centrālās bankas Regulu (ES) 2015/534 par uzraudzības finanšu informācijas sniegšanu. SI bāze ir SI maksātāja neto procentu ienākumi, kas par vairāk nekā 50% pārsniedz vidējos gada neto procentu ienākumus, kas aprēķināti par pieciem finanšu gadiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī un beidzas 2022. gada 31. decembrī. Šāds SI bāzes noteikšanas princips ir izvēlēts lai nodrošinātu, ka SI tiek piemērotas gadījumos, kad kredītiestādes gūst ārpuskārtas peļņu - salīdzinot SI maksātāja kreditēšanas darbības radītājus ar kreditēšanas darbības radītājiem pirms EURIBOR likmes straujā pieauguma, kā rezultātā kredītiestādes joprojām gūst būtisku ārpuskārtas peļņu, kas nav tieši saistīta ar to aktīvu ekonomisko darbību. SI maksātājs, kurš savu darbību uzsācis pēc 2018. gada, vidējā gada neto procentu ienākuma aprēķinā neņem vērā kalendāro gadu, kurā tas uzsācis darbību, un vidējo gada neto procentu ienākumu aprēķina par tiem finanšu gadiem, kas sākas SI maksātāja darbības uzsākšanai sekojošā gada 1. janvārī un beidzas 2022. gada 31. decembrī.

Lai nodrošinātu, ka SI attiecās uz darījumiem ar Latvijas rezidenti, tad gada neto procentu ienākumi un vidējie gada neto procentu ienākumi, nosakot SI bāzes apjomu, tiek reizināti ar koeficientu, kas tiek iegūts, dalot SI maksātāja no nefinanšu sektora klientiem, kas ir Latvijas rezidenti, piesaistīto noguldījumu un šādiem klientiem

izsniegto kredītu apjomu ar kopējo attiecīgā SI maksātāja no nefinanšu sektora klientiem piesaistīto noguldījumu un šādiem klientiem izsniegto kredītu apjomu. SI bāzes aprēķina koeficientu aprēķina izmantojot informāciju, kas atspoguļota SI maksātāja uzraudzības finanšu pārskatos, kas sagatavoti saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumiem, kas nosaka prasības uzraudzības pārskatu sagatavošanai un iesniegšanu kredītiestādēm un citu valstu filiālēm, kā arī Eiropas Centrālās bankas Regulu (ES) 2015/534 par uzraudzības finanšu informācijas sniegšanu.

Likumprojekts paredz arī no SI bāzes izslēgt SI maksātāju ar kreditēšanu saistītos obligātos maksājumus noguldījumu garantiju fondos, kas ietver maksājumus Latvijas noguldījumu garantiju fondā un citas valsts noguldījumu garantiju fondos, kā arī Vienotajā noregulējuma fondā.

SI likme ir 60 procenti no SI bāzes, un maksāšanas periods ir kalendārais gads, kura laikā tiek veikti SI ceturkšņa avansa maksājumi. SI ceturkšņa avansa maksājums tiek aprēķināts no SI maksātāja kalendārā gada ceturkšņa neto procentu ienākumiem par kārtējo maksāšanas periodu, kas, reizinot šo neto procentu ienākumu ar solidaritātes iemaksas bāzes aprēķina koeficientu, par vairāk nekā 50 procentiem pārsniedz vienu ceturto daļu no vidējā gada neto procentu ienākuma un tiek norādīts SI avansa ceturkšņa maksājumu deklarācijā. SI avansa ceturkšņa maksājumu deklarācija ir sniedzama arī gadījumos, ja SI bāze ir nulle. Maksāšanas perioda SI deklarācija ir iesniedzama līdz maksāšanas periodam sekojošā kalendārā gada 10. jūnijam, un jāveic SI gala maksājums. Ja maksāšanas perioda deklarācijā norādītais iemaksas apmērs pārsniedz par šo maksāšanas periodu veikto avansa iemaksu apmēru, aprēķinātā starpība tiek samaksāta līdz maksāšanas periodam sekojošā kalendārā gada 23. jūnijam. Savukārt, ja maksāšanas perioda deklarācijā norādītais iemaksas apmērs ir mazāks kā par šo maksāšanas periodu veikto SI avansa iemaksu apmērs, SI maksātājs ir tiesīgs šo pārlikumu, kā arī piemērojamās atlaides summu attiecināt (ieskaita viedā) uz nākamajiem maksāšanas perioda maksājumiem.

Lai arī noteiktā SI likme ir augsta, regulējumā tiek paredzēti vairāki pasākumi, kas mazina SI maksājuma slogu, tai skaitā, atlaides mehānisms, maksimāli pieļaujamais SI maksājuma apmērs, kā arī, ja SI maksātājam rodas saimnieciskās darbības zaudējumi, SI nav jāmaksā. Tādējādi nodrošinot ar likumprojektu izvirzīto mērķa, palielināt ekonomisko aktivitāti un budžeta ieņēmumu apjomu (tieši ar SI iemaksām, netieši – palielinot kreditēšanu), kas ļautu vairāk finansēt tuvākajos gados pieaugošās nacionālas drošības vajadzības, sasniegšanu.

Likumprojekts nosaka arī SI atlaides piemērošanas mehānismu, kas pēc nozares pārstāvju aicinājuma nodrošina līdz pat 100% SI atlaides piemērošanu, ja SI maksātājs sasniedz noteiktu kreditēšanas pieauguma rādītāju. Kreditēšanas pieauguma rādītājs ir SI maksātāja izsniegto aizdevumu kopējā atlikuma Latvijas nefinanšu sabiedrībām, māsasaimniecībām un māsasaimniecības apkalpojošajām bezpeļņas organizācijām gada pieauguma temps. Kreditēšanas pieauguma rādītājā neietver aizdevumus, kuri attiecīgā maksāšanas periodā radušies, SI maksātājam reorganizējoties vai pārņemot tiesības un saistības vai prasījuma tiesības no citas personas, un aizdevumus personām, kurām Kredītiestāžu likuma izpratnē ir ciešas attiecības ar SI maksātāju. Kreditēšanas

pieauguma rādītāja aprēķinam izmanto SI maksātāja Latvijas Bankas uzturētajā Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, kur aizņēmēja iedalījumam noteiktā nacionālā institucionālā sektorā – Latvijas nefinanšu sabiedrības, mājāsaimniecības un mājāsaimniecības apkalpojošajām bezpeļņas organizācijās, tiek izmantota Centrālās statistikas pārvaldes veiktā klasifikācija, ievērojot Ministru kabineta noteikumus, kas nosaka institucionālo sektoru klasifikāciju (šobrīd spēkā esošie Ministru kabineta 2013. gada 10. decembra noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju"). SI atlaides aprēķinam izmanto kreditēšanas pieauguma rādītāja salīdzināšanu ar likumā par valsts budžetu maksāšanas periodam noteikto iekšzemes kopprodukta faktiskajās cenās prognozes gada pieauguma tempu (turpmāk – iekšzemes kopprodukta pieauguma temps). Atlaide tiek piemērota apjomā, kas noteikts likumprojekta 6. panta pirmajā daļā. Proti, lai piemērotu atlaidi SI maksātājam ir jānodrošina, ka kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā vismaz 1,75 reizes pārsniedz likuma par valsts budžetu tam kalendārajam gadam, kas ir maksāšanas periods, izmantotā iekšzemes kopprodukta faktiskajās cenās prognozes gada pieauguma tempu (turpmāk – iekšzemes kopprodukta pieauguma temps). Atlaide 100%, 75%, 50% un 25% apmērā no maksāšanas periodā aprēķinātās solidaritātes iemaksas summas, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs attiecīgi sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar 2,5, 2,25, 2 un 1,75 koeficientu. SI maksātājiem ir tiesības piemērot atlaidi par visiem likumprojektā noteiktajiem maksāšanas periodiem, kas sākas ar 2025. gada 1. janvāri, 2026. gada 1. janvāri un 2027. gada 1. janvāri.

Lai nodrošinātu likuma normu sabalansētu piemērošanu, kā arī novērstu nozares pārstāvju izteiktās bažas, likumprojektā iestrādāts mehānisms, kas paredz SI atlaides piemērošanas iespēju jau sākot ar pirmo SI avansa ceturkšņu maksājumu. Atlaide attiecībā uz SI avansa ceturkšņu maksājumu var tikt piemērota, ja attiecīgajā ceturksnī tiek sasniegts noteiktais kreditēšanas apjoma pieaugums. Atlaides piemērošanas attiecīgajam ceturksnim mehānisms paredz, ka SI maksātājam ceturksnī ir jāsasniedz attiecīgais kreditēšanas tempa pieauguma proporcionālais apjoms, proti, 1.ceturksnī tā ir viena ceturtdaļa no noteiktā gada apjoma, 2.ceturksnī puse, 3.ceturksnī trīs ceturtdaļas un 4.ceturksnī šim pieauguma tempam jāatbilst par attiecīgo gadu noteiktajam kreditēšanas pieauguma tempa rādītājam. Ja kādā no ceturkšņiem pieauguma tempa rādītājs nav sasniegts, atlaide attiecīgajā ceturksnī nevar tikt piemērota, tomēr, ja turpmākajos ceturkšņos tiek sasniegti attiecīgais kreditēšanas tempa pieaugums, tad SI maksātājam ir tiesības šajā ceturksnī piemērot atlaidi.

Maksāšanas perioda beigās SI maksātājs, sagatavojot maksāšanas perioda SI deklarāciju (tas ir līdz maksāšanas periodam sekojošā gada 10. jūnijam), nosaka piemērojamo SI atlaides apmēru par visu maksāšanas periodu. Ja tiek konstatēta SI pārmaxsa, tā tiek attiecināta uz turpmākajiem SI maksāšanas periodiem. Savukārt, ja tiek konstatēts, ka SI nav samaksāts pietiekamā apmērā, SI maksātājs šo summu iemaksā valsts pamatbudžeta speciāli šim nolūkam izveidotā ieņēmumu kontā līdz maksāšanas periodam sekojošā gada 23. jūnijam.

Likumprojektā, pēc nozares pārstāvju lūguma, ir iestrādāta norma, kas nosaka SI maksājuma maksimāli pieļaujamo apjomu, proti, paredzot, ka SI maksājums nedrīkst pārsniegt 33% no kredītiestādes peļņas apmēra pirms aprēķinātā uzņēmumu ienākuma nodokļa un SI maksājuma, un gadījumā, ja SI apmērs pārsniedz minēto sliekšni, tas tiek samazināts līdz noteiktajam maksimāli pieļaujamajam SI apjomam. Lai nodrošinātu, ka minētais sliekšnis tiek piemērots attiecībā uz SI avansa maksājumiem, sliekšņa aprēķinam tiek izmantots maksātāja attiecīgajam ceturksnim prognozētais peļņas apmērs, kas, sastādot maksāšanas perioda SI deklarāciju, tiek atkārtoti aprēķināts un attiecīgi koriģēts atbilstoši faktiskajam peļņas apmēram pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa un SI maksājuma. Tādējādi, netiek radīti šķēršļi ar likumprojektu izvirzītā mērķa – kreditēšanas veicināšana, sasniegšanai un novērstas nozares izteiktās bažas par kreditēšanas ierobežošanu vai kavēšanu.

Lai novērstu nepamatotu SI piemērošanu, tiek paredzēts, ka SI maksājums nav jāveic, ja SI maksātājam saimnieciskās darbības rezultātā attiecīgajā maksāšanas periodā, par kuru aprēķināts SI maksājums, ir zaudējumi. Tādējādi nodrošinot atbilstību arī regulējuma pamatnosacījumam, ka SI tiek piemērots gadījumos, kad uzņēmums gūst ārpuskārtas peļņu un tam rodas naudas atlikumi.

Likumprojekts ir piemērojams par maksāšanas periodiem, kas sākas ar 2025. gada 1. janvāri, 2026. gada 1. janvāri un 2027. gada 1. janvāri.

Izstrādājot likumprojektu tika vērtēta arī komercdarbības atbalsta klātbūtne, proti, vai ar likumprojektu noteiktā SI un tās piemērošana SI maksātājam ir selektīvs pasākums, kas potenciāli rada komercdarbības atbalsta riskus.

Vērtējot selektivitātes pazīmes izslēgšanu pasākumā atbilstoši Komisijas paziņojumā par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (turpmāk – Komisijas paziņojums) (2016/C 262/01) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:262:FULL&from=GA>

128. punktā sniegtajam skaidrojumam, šāda veida pasākums ir jāvērtē trīs posmos.

Pirmkārt, ir jānosaka atsaucē sistēma (etalons pret kuru novērtē selektivitāti) (Komisijas paziņojuma 132.-137. punkts).

Atsaucē sistēma ir šī brīža normatīvais regulējums (kredītiestādēm/finanšu sektora dalībniekiem), režīms, kas paredz, ka saimnieciskās darbības veicēji veic uzņēmumu ienākuma nodokļa (turpmāk - UIN) samaksu peļņas sadales brīdī (uzņēmumu īpašnieku lēmums) vai veicot ar saimniecisko darbību nesaistītus izdevumus. Sākot ar 2024. gadu kredītiestādēm un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem ir jāveic ikgadēja UIN piemaksu (neatkarīgi no tā vai peļņa ir tikusi sadalīta) – tādējādi nodrošinot ātrāku UIN nomaksu, kas tiek ņemta vērā veicot reālo peļņas sadali. Papildus, lai stiprinātu finanšu sistēmu kopumā, finanšu tirgus dalībniekiem, kredītiestādēm jāveic arī finanšu stabilitātes nodevas maksājumi.

Kā nākamais solis tika vērtēts, vai ar konkrēto pasākumu tiek izdarīta atkāpe (Komisijas paziņojuma 137.-141. punkts) no minētās atsaucē sistēmas tādā veidā, ka tas paredz atšķirīgu attieksmi pret ekonomikas dalībniekiem, kuri, ņemot vērā sistēmas mērķus, atrodas salīdzināmā faktiskajā un tiesiskajā situācijā. Ja ar konkrēto pasākumu netiek izdarīta atkāpe no atsaucē sistēmas, pasākums nav selektīvs.

Visi saimnieciskās darbības veicēji veic uzņēmumu ienākuma nodokļa samaksu peļņas sadales brīdī (uzņēmumu īpašnieku lēmums) vai veicot ar saimniecisko darbību nesaistītus izdevumus, savukārt sākot ar 2024. gadu finanšu sabiedrības, tādas kā kredītiestādes un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, maksā ikgadēju uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu. Kā arī, lai stiprināt finanšu sistēmu kopumā, lai nepieciešamības gadījumā finansētu pasākumus, kas mazinās grūtībās nonākušo kredītiestāžu negatīvo ietekmi uz citiem finanšu tirgus dalībniekiem, kredītiestādes veic arī finanšu stabilitātes nodevas maksājumus.

Ar plānoto pasākumu ir konstatējama atkāpe, jo ir noteiktas SI (iemaksas), kas iepriekš nav noteiktas un plānotas. Taču ņemot vērā, izstrādātā pasākuma būtību, kas paredz, ka SI tiek piemērota gadījumos, kad netiek nodrošināts solidaritātes princips attiecībā uz savstarpēju finansēšanos, proti, piesaistot finansējumu (noguldījumu veidā) un par izsniegto finansējumu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām, netiek nodrošinātas līdzvērtīgs procentu maksājums par aizņemto kapitālu. Tādējādi, izvēlētais pasākums ir mērķēts pēc iespējas novērst nesabalansētību. Svarīgi atzīmēt, ka SI ir attiecināms uz situācijām, kad tiek gūta ārpuskārtas peļņa no procentu ienākumiem, kas saistīta ar kredītu cenošanas politiku, tajā kā procentu komponenti ietverot bāzes procentu likmi, kas ir mainīga laikā un ir tieši piesaistīta īstermiņa EURIBOR likmei, tādējādi Centrālās bankas noteiktais procentu likmes (EURIBOR) pieaugums automātiski atspoguļojās augstākās izsniegto kredītu procentu likmēs, ko maksā mājsaimniecības un nefinanšu sabiedrības, un vienlaikus minētajām likmēm augot, netiek nodrošināts līdzvērtīgs finansējuma piesaistes pasākums, nosakot arī līdzvērtīgā tempā augošas piesaistītā kapitāla no nefinanšu iestādēm un mājsaimniecībām aizņemšanās procentu likmes.

Ņemot vērā minēto, tika izvērtēta finanšu sektora dalībnieku darbības politika īpaši attiecībā uz kredītu procentu noteikšanas principiem un piedāvātās noteiktās piesaistītā finansējuma procentu likmes.

Attiecībā uz krājaizdevu sabiedrībām jāpiemin, ka saskaņā ar Krājaizdevu sabiedrību likumā noteikto, to tiesības izsniegt kredītus ir ierobežotas – kredīti tiek izsniegti minēto sabiedrību biedriem. Papildus tam jāatzīmē, ka krājaizdevu sabiedrības nepiesaista finansējumu izmantojot starptautiskos finanšu tirgus, tādējādi to kredītu cenošanas politika neparedz EURIBOR likmes kā kredīta procentu likmes komponenti. Vērtējot citu (nebanku) finanšu sektora dalībnieku, kas nodrošina kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu, praksi, kā patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju sektora pārstāvju, kas vērsās Latvijas Republikas Satversmes tiesā ar konstitucionālo sūdzību lietā Nr. 2024-04-01 par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteikto piemaksu norādīto, banku kredītu cenošanas prakse atšķiras no kredītiestādēm, tāpat arī jāmin, ka finansējuma piesaistei kā mehānismu tie neizmanto noguldījumu piesaisti, parasti tie kreditējas, izmantojot citu finanšu institūciju pakalpojumus un EURIBOR ir iekļauts aizņemšanās cenā. Attiecībā uz kredītu cenošanu, kas tiek izsniegti mājsaimniecībām, EURIBOR likmi tieši neattiecina uz pakalpojuma saņēmēju (kredīta saņēmēju) – pakalpojuma cena ir fiksēts komisijas maksājums, kas kredītlīguma izpildes laikā nemainās (kredīta procenti nav piesaistīti EURIBOR). Attiecīgi

EURIBOR rezultātā pieaugušās finansējuma izmaksas, netiek tieši pārnestas uz kredītņēmēju. Papildus tam arī jāvērs uzmanība uz 2016. gada 25. oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr. 691 "Noteikumi par patērētāja kredītēšanu" 2.4. apakšpunktā paredzēto, ka fiksētā aizņēmuma likme ir vienīgā aizņēmuma likme, par kuru kredīta devējs un patērētājs vienojas kredītēšanas līgumā attiecībā uz visu kredītēšanas līguma darbības periodu, vai vairākas aizņēmuma likmes atsevišķiem līguma darbības periodiem, izmantojot tikai konkrēti fiksētus likmes procentus.

Attiecībā uz kredītiestāžu politiku, veicot kredītu cenošanu, tās kā vienu no divām komponentēm nosaka EURIBOR likmi, tomēr, vienlaikus piesaistot finansējumu, tajā netiek iecenots EURIBOR likmes pieaugums un, kā jau minēts iepriekš, tas ir radījis lielu apjomu ārpuskārtas procentu ienākumu – peļņu, kas tiek uzkrāta nekāpinot kredītēšanas tempu. Jāmin arī kredītiestāžu tiesības gūt peļņu no norēķinu kontos esošas naudas bezriska noguldīšanas vienas nakts depozītos Latvijas Bankā. Svarīgi arī atzīmēt ka kredītiestādes atbilstoši to funkcijām ir finanšu nozarē vadošās kredītēšanas sabiedrības, tādējādi minētais pasākums tiek mērķēts tieši uz kredītiestādēm, lai ar fiskālu instrumentu palīdzību, kas paredz atlaižu piemērošanas mehānismu, ja tiek sasniegts noteiktais kredītēšanas pieauguma rādītājs, tās varēs samazināt līdz pat 100% maksājamo SI, tādējādi būtiski iesaistoties tautsaimniecības attīstībā, veicinot nefinanšu sektora kredītēšanu un radot ekonomisko aktivitāti, un līdz ar to arī budžeta ieņēmumu apjoma palielināšanos.

Ņemot vērā, ka likumprojekts attiecināms uz noteiktiem SI maksātājiem/kredītiestādēm, kas nav salīdzināmā faktiskā vai juridiskā situācijā ar citām komercsabiedrībām, likumprojektā paredzētais pasākums nav uzskatāms par selektīvu pasākumu un tādējādi nekvalificējas kā komercdarbības atbalsts.

Nav saskatāma arī komercdarbības atbalsta klātbūtne, ja no piedāvātā pasākuma tiek izslēgtas kredītiestādes, kas savu darbību ir uzsākušas pēc 2022. gada 31. decembra, jo tām nav nosakāmas rutīnas peļņas, kas būtu salīdzināma ar ārpuskārtas peļņu un tās pieaugumu, kā arī svarīgi nodrošināt ar likumprojektu sasniedzamo mērķi – veicināt kredītēšanu.

Tāpat arī jānorāda, ka piemērotās SI atlaides nav uzskatāmas par komercdarbības atbalstu, jo, attiecībā uz SI maksātāju, atlaižu piemērošana visiem maksātājiem ir paredzēta caurspīdīgi, iepriekš zināmi, ar vienlīdzīgiem priekšnosacījumiem, un nevienam atsevišķam SI maksātājam atlaižu saņemšanā nav priekšroka. Kā arī VID nav iespējas diskriminējoši noteikt - piemērot vai nepiemērot atlaidi, ja izpildās nosacījumi, kas minēti likumā. Savukārt, Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. daļas izpratnē par komercdarbības atbalstu uzskatāma tikai tāda valsts palīdzība, kas dod priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai. Likumprojektā, ņemot vērā nozares pārstāvju priekšlikumus, tika iestrādāts arī regulējums, kas paredz maksimāli pieļaujamo SI apjomu, tādējādi nodrošinot ar likumprojektu izvirzītā mērķa sasniegšanu – veicināt kredītēšanu, kā arī ņemot vērā, ka šāds sliekšnis ir piemērojams attiecībā uz visiem SI maksātājiem un tas ir iepriekš zināms, piemērošanas priekšnosacījumi ir vienlīdzīgi un nav attiecināmi tikai uz atsevišķiem, bet gan visiem SI maksātājiem, tādējādi neveidojot komercdarbības

atbalsta klātbūtni. Tāds pats secinājums, ka komercdarbības atbalsts nepastāv, arī ir izdarāms attiecībā uz likumprojektā ietvertu atkāpi, kas paredz, ka kapitālsabiedrībai, kuras saimnieciskās darbības rezultātā attiecīgajā periodā ir radušies zaudējumi, nav jāveic SI maksājums. Tas pamatojams ar to, ka plānotais pasākums pamatā ir piemērojams gadījumos, kad uzņēmums gūst ārpuskārtas peļņas pieaugumu un tam rodas naudas atlikumi, līdz ar to, ja šāda peļņa nerodas, nav pamatoti noteikt SI maksājumu. Līdz ar to, arī šis pasākums nerada īpašu priekšnosacījumu salīdzinājumā ar citiem SI maksātājiem, kā arī ņemot vērā likumprojekta mērķi, nav attaisnojami uzņēmumam uzlikt par pienākumu veikt maksājumus, kad tā darbības rezultāts ir zaudējumi.

Tāpat likumprojektā ir ietverta norma attiecībā uz situācijām, kas skar SI maksātāju reorganizāciju un šādos apstākļos paredzēto SI aprēķināšanas mehānismu, lai tas nodrošinātu tādu pašu efektu kā visiem pārējiem SI maksātājiem, uz kuriem reorganizācijas norma nav attiecināma, tādējādi izslēdzot iespējamu priekšrocību, neradot komercdarbības atbalsta risku.

Likumprojekts paredz, ka SI administrē Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID), proti, tas kontrolē SI maksāšanu un SI deklarācijās norādītās informācijas pilnīgumu un pareizību. Lai VID varētu veikt attiecīgos uzdevumus, likumprojekts paredz SI maksāšanas un SI deklarācijās norādītās informācijas pilnīguma un pareizības kontroles vajadzībām izmantot SI maksātāju Latvijas Bankai iesniegtos datus. Šādai vajadzībai ir izmantojami dati, kurus SI maksātāji ir iekļāvuši uzraudzības finanšu pārskatos, kā arī ziņas, kuras SI maksātāji iekļāvuši Kredītu reģistrā, kuru uztur Latvijas Banka. Likumprojekts paredz pienākumu Latvijas Bankai līdz maksāšanas periodam sekojošā gada 10. jūnijam vai pēc pieprasījuma iesniegt VID attiecīgo SI administrēšanai nepieciešamo Latvijas Bankas rīcībā esošo informāciju.

Par likumprojektā noteiktajā termiņā neveiktajiem SI maksājumiem, kā arī par SI samaksas termiņa nokavējumu saskaņā ar likumprojektā noteikto SI maksātājam paredzēts piemērot nokavējuma naudu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29. panta otrajai daļai.

Vai ir izvērtēti alternatīvie risinājumi?

Nē

Vai ir izvērtēts prasību un izmaksu samērīgums pret ieguvumiem?

Jā

Apraksts

Budžetā tiks rasti papildu līdzekļi, ko novirzīt tuvākajos gados pieaugošajām nacionālās drošības vajadzībām.

1.4. Izvērtējumi/pētījumi, kas pamato TA nepieciešamību

Nosaukums

skat. aprakstu 1.3. punktā.

Apraksts

skat. aprakstu 1.3. punktā.

1.5. Pēcpārbaudes (ex-post) izvērtējums

Vai tiks veikts?

Nē

1.6. Cita informācija

Likumprojekts pēc būtības balstīts uz Lietuvā kopš 2023. gada 16. maija spēkā esošo pagaidu solidaritātes iemaksu likumu, kas paredz, ka iemaksu bāzei (aprēķināta kā neto procentu ienākumu summa, kas vairāk nekā par 50% pārsniedz iepriekšējo 4 finanšu gadu vidējo neto procentu ienākumu summu) piemēro 60% likmi (veicot avansa maksājumus). Regulējums Lietuvā ir piemērojams no 2023. gada otrā ceturkšņa. Maksājumu veic finanšu tirgus dalībnieki.

Jāatzīmē, ka Lietuva bija pirmā Baltijas valsts, kas ieviesa šādu regulējumu bankām - solidaritātes maksājumi, kas tiek piemēroti kredītiestāžu ārpuskārtas peļņai, bet līdzīgi maksājumi pastāv Ungārijā, Spānijā un Čehijā.

2. Tiesību akta projekta ietekmējamās sabiedrības grupas, ietekme uz tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

2.1. Sabiedrības grupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē, vai varētu ietekmēt

Fiziskās personas

Nē

Juridiskās personas

SI maksātāji - Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes, kā arī ārvalstīs reģistrēto kredītiestāžu filiāles Latvijas Republikā.

Ietekmes apraksts

Šobrīd - 16 SI maksātāji.

SI maksā, piemērojot 60% likmi SI bāzei, kas tiek noteikta kā kredītiestāžu kalendārā gada neto procentu ienākumu daļa, kas par vairāk nekā 50% pārsniedz vidējos gada neto procentu ienākumus, kas aprēķināti par pieciem finanšu gadiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī un beidzas 2022. gada 31. decembrī. Tiek paredzēts, ka SI maksātāji veic SI avansa ceturkšņa maksājumus. Likumprojekts paredz, ka SI iemaksa ir jāveic par trijiem maksāšanas periodiem – par 2025., 2026. un 2027. gadu.

Vienlaikus likumprojekts nosaka arī SI atlaides piemērošanas mehānismu, kas nodrošina līdz pat 100% SI atlaides piemērošanu, ja kredītiestāde maksāšanas periodā sasniedz noteiktu kredītešanas pieauguma tempa rādītāju.

Par aprēķinātās atlaides summu SI maksātājs ir tiesīgs samazināt nākamā maksāšanas perioda (kalendārā gada) SI maksājumus (ieskaitot avansa maksājumus). Savukārt, apkopojot visu maksāšanas periodu (kalendārā gada) rezultātus (2025., 2026. un 2027.gada), SI maksātājs, iesniedzot SI maksāšanas perioda deklarāciju par 2027. gadu, būs tiesīgs atgūt pārmaksāto SI, vērtējot kopējās atlaides summu.

2.2. Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

2.2.1. uz makroekonomisko vidi:

Nē

2.2.2. uz nozaru konkurētspēju:

Nē

2.2.3. uz uzņēmējdarbības vidi:

Jā

Ietekmes apraksts

Ņemot vērā Satversmē noteikto (105. pants), valstisks pienākums ierobežotu resursu gadījumā ir izveidot mehānismus, kas nodrošina pieejamo resursu optimālu izmantošanu. Tas nozīmē, ka ir jāsabalansē atsevišķu indivīdu un visas sabiedrības intereses, uzmanību pievēršot visas sabiedrības labklājībai. Straujas inflācijas kāpuma rezultātā būtiski mazinājās iedzīvotāju reālie ienākumi. Vienlaikus Eiropas Centrālās bankas Padomes monetārās politikas lēmumi, cīnoties ar augsto inflāciju, radīja apstākļus, kuros būtiski palielinājās SI maksātāju neto procentu ienākumi un peļņa. Tādējādi ar Likumprojekta noteikumiem attiecībā uz SI maksātājiem tiek nodrošināts solidaritātes princips SI maksātāju un sabiedrības starpā.

Papildus jāatzīmē, ka Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nodokļu tiesību jomā likumdevējam ir tiesības izvēlēties nodokļu objektu un nodokļu maksātāju loku (sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-25 01 10. punktu).

Saistībā ar Likumprojekta noteikumiem attiecībā uz SI maksātājiem, kas paredz noteikt SI, tiek plānoti papildu budžeta ieņēmumu pieaugums 93 milj. euro apmērā 2025. gadā, kā arī papildu ieņēmumi turpmākajos gados, tādējādi nodrošinot iespēju novirzīt šos papildus gūtus ieņēmumus nacionālās drošības stiprināšanai.

Jānorāda, ka, SI maksātāji, izpildot noteiktu kreditēšanas tempa pieauguma rādītāju, būs tiesīgi piemērot SI atlaidi līdz pat 100%, vienlaikus arī nodrošinot ieguldījumu Latvijas ekonomikas izaugsmes tempu paātrināšanā, kas radīs potenciālu lielākiem

nodokļu ieņēmumiem un tādējādi arī finansējumu izdevumiem nacionālās drošības stiprināšanai.

2.2.4. uz mazajiem un vidējiem uzņēmējiem:

Nē

2.2.5. uz konkurenci:

Nē

2.2.6. uz nodarbinātību:

Nē

2.3. Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

2.4. Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

3. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Rādītājs	2024		Turpmākie trīs gadi (euro)				
			2025		2026		2027
	saskaņā ar valsts budžetu kārtējam gadam	izmaiņas kārtējā gadā, salīdzinot ar valsts budžetu kārtējam gadam	saskaņā ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	saskaņā ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru	izmaiņas, salīdzinot ar vidēja termiņa budžeta ietvaru
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Budžeta ieņēmumi	7 184 001 527	0	7 554 470 057	93 000 000	7 974 530 401	87 700 000	85 400 000

1.1. valsts pamatbudž ets, tai skaitā ieņēmumi no maksas pakalpoju miem un citi pašu ieņēmumi	7 184 001 527	0	7 554 470 057	93 000 000	7 974 530 401	87 700 000	85 400 000
1.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0
1.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
2. Budžeta izdevumi	7 184 001 527	0	7 554 470 057	0	7 974 530 401	0	0
2.1. valsts pamatbudž ets	7 184 001 527	0	7 554 470 057	0	7 974 530 401	0	0
2.2. valsts speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0
2.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
3. Finansiālā ietekme	0	0	0	93 000 000	0	87 700 000	85 400 000
3.1. valsts pamatbudž ets	0	0	0	93 000 000	0	87 700 000	85 400 000
3.2. speciālais budžets	0	0	0	0	0	0	0
3.3. pašvaldību budžets	0	0	0	0	0	0	0
4. Finanšu līdzekļi papildu izdevumu finansēšan	0	0	0	0	0	0	0

ai (kompensē jošu izdevumu palielināju mu norāda ar "-" zīmi)							
5. Precizēta finansiālā ietekme		0		93 000 000		87 700 000	85 400 000
5.1. valsts pamatbudž ets		0		93 000 000		87 700 000	85 400 000
5.2. speciālais budžets		0		0		0	0
5.3. pašvaldību budžets		0		0		0	0
6. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins (ja nepiecieša ms, detalizētu ieņēmumu un izdevumu aprēķinu var pievienot anotācijas (ex-ante) pielikumā)	-						
6.1. detalizēts ieņēmumu aprēķins	Solidaritātes iemaksu avansa maksājumu fiskālā ietekme saskaņā ar Latvijas Bankas aktuālo novērtējumu ir sekojoša: 2025.gadam +93,0 milj.euro, 2026.gadam +106,3 milj. euro, 2027.gadam +106,7 milj. euro un 2028.gadam 27,2 milj. euro. Jāņem vērā, ka minētā iemaksa samazinās pārskata gada UIN piemaksu, kas tiek aprēķināta izmantojot maksātāja pirmstaksācijas gada peļņas vai zaudējumu aprēķina						

	summa pēc nodokļiem (par 20% no solidaritātes iemaksas apmēra). 2028.gadā ietekme uz UIN piemaksu neveidosies, jo to kompensēs peļņas palielinājums saistībā ar banku sniegto pakalpojumu pieaugumu.				
	Kopējā fiskālā ietekme milj. euro:				
	Gads	2025	2026	2027	2028
	Solidaritātes maksājums	93,0	106,3	106,7	27,2
	UIN piemaksas		-18,6	-21,3	
	Kopējā ietekme:	93,0	87,7	85,4	27,2
6.2. detalizēts izdevumu aprēķins	Nav attiecināms.				
7. Amata vietu skaita izmaiņas (palielinājuma gadījumā: izvērsti pamatojums, izvērtējums par esošo resursu pārskatīšanas iespējām, t.sk. vakanto štata vietu, ilgstošo vakanču izmantošanu u.c.)	Nav attiecināms.				

Cita informācija

Paredzētais ieņēmumu palielinājums iekļauts likumprojektā "Par valsts budžetu 2025.gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027.gadam".
Nepieciešamais finansējums izmaiņu ieviešanai, lai pilnveidotu Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmas un realizētu SI administrēšanas funkciju tiks nodrošināts Finanšu ministrijas pamatbudžeta programmas 33.00.00 "Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana" piešķirto līdzekļu ietvaros.

4. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

4.2. Cita informācija

Būs nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, kas ietvers solidaritātes iemaksas deklarācijas veidlapas paraugu un tās aizpildīšanas kārtību un avansa maksājuma deklarācijas veidlapas paraugu un tās aizpildīšanas kārtību. Šos Ministru kabineta noteikumus izstrādās, kā arī atbilstoši veiks SI administrēšanas funkciju – Valsts ieņēmumu dienests.

5. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

5.1. Saistības pret Eiropas Savienību

Vai ir attiecināms?

Nē

5.2. Citas starptautiskās saistības

Vai ir attiecināms?

Nē

5.3. Cita informācija

Apraksts

Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Statūtu 4. pantu par visiem tiesību aktiem, kas ir Eiropas Centrālās bankas kompetencē, ir jāapspriež ar Eiropas Centrālo banku un saskaņā ar Padomes 1998. gada 29. jūnija Lēmumā 98/415/EK par to, kā valstu iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem 2. panta 1. punktu Finanšu ministrija Eiropas Centrālajai bankai atzinuma sniegšanai nosūtīts likumprojektu un tā anotāciju.

6. Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un sabiedrības līdzdalības process

Sabiedrības līdzdalība uz šo tiesību akta projektu neattiecas

Nē

6.1. Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Valsts un pašvaldību institūcijas

Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Banka

Nevalstiskās organizācijas

Latvijas Finanšu nozares asociācija

Cits

Nē

6.2. Sabiedrības līdzdalības organizēšanas veidi

6.3. Sabiedrības līdzdalības rezultāti

Izstrādājot likumprojektu ņemtas vērā Finanšu nozares asociācijas izteiktās bažas, ka SI neatkarīgi no bankas lieluma būtu jābūt būtiski mazākam, būtu nosakāmi nepārprotami SI griesti, likumprojektā ietverta noma, kas ierobežo SI maksājuma apjomu 33% apmērā no SI maksātāja peļņas pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa un SI maksājuma, kā arī paredzot, ka gadījumos, kad saimnieciskās darbības rezultātā attiecīgajā periodā ir radušies zaudējumi, SI nav jāmaksā.

Attiecībā uz bažām par to, ka likumprojekts varētu ierobežot vai sodīt SI maksātāju par kredīšanu, regulējumā paredzēts atlaižu mehānisms, kas nodrošinās līdz pat 100% atlaidi SI maksājumam, kā arī ir iestrādāts mehānisms, kas paredz SI atlaides piemērošanas iespēju jau sākot ar pirmo SI avansa ceturkšņu maksājumu.

6.4. Cita informācija

Cita informācija

Projekts sagatavots atbilstoši informatīvajā ziņojumā “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam” (24-TA-2265) 3.12 sadaļā noteiktajam un konsultējoties ar VID un Latvijas Banku.

7. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

7.1. Projekta izpildē iesaistītās institūcijas

Institūcijas

Valsts ieņēmumu dienests

Latvijas Banka

7.2. Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

7.3. Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

7.4. Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru

Ietekme	Jā/Nē	Skaidrojums
1. Tiks veidota jauna institūcija	Nē	-
2. Tiks likvidēta institūcija	Nē	-
3. Tiks veikta esošās institūcijas reorganizācija	Nē	-
4. Institūcijas funkcijas un uzdevumi tiks mainīti (paplašināti vai sašaurināti)	Jā	SI administrē VID. Nepieciešams noteikt datu apmaiņas kārtību, izmantojot VID EDS, starp Latvijas Banku un VID.
5. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu efektivizācija	-	-
6. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu digitalizācija	Jā	Tiks pilnveidotas VID informācijas sistēmas, lai realizētu SI administrēšanas funkciju VID - VID EDS, maksājumu administrēšanas informācijas sistēma.
7. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu optimizācija	Jā	SI administrēšanas vajadzībām netiek plānots veikt izmaiņas attiecībā uz VID struktūrvienībām un personālu.
8. Cita informācija	Nē	-

7.5. Cita informācija

Cita informācija

Nepieciešamais finansējums izmaiņu ieviešanai, lai pilnveidotu Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmas un realizētu SI administrēšanas funkciju tiks nodrošināts Finanšu ministrijas pamatbudžeta programmas 33.00.00 "Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana" piešķirto līdzekļu ietvaros.

8. Horizontālās ietekmes

8.1. Projekta tiesiskā regulējuma ietekme

8.1.1. uz publisku pakalpojumu attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.2. uz valsts un pašvaldību informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Apraksts

SI administrēšanas procesu ieviešanai tiks veiktas izmaiņas VID informācijas sistēmās, lai nodrošinātu un uzlabotu datu apmaiņu starp Latvijas Banku un VID un datu iesniegšanu VID, ko veiks SI maksātāji. Tiks pilnveidotas VID informācijas sistēmas, lai realizētu SI administrēšanas funkciju VID - EDS, maksājumu administrēšanas informācijas sistēma, SI nomaksas veikšanas nodrošināšanu vienotajā nodokļu kontā.

8.1.3. uz informācijas sabiedrības politikas īstenošanu

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.4. uz Nacionālā attīstības plāna rādītājiem

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.5. uz teritoriju attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.6. uz vidi

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.7. uz klimatneitralitāti

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.8. uz iedzīvotāju sociālo situāciju

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.9. uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.10. uz dzimumu līdztiesību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.11. uz veselību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.12. uz cilvēktiesībām, demokrātiskām vērtībām un pilsoniskās sabiedrības attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.13. uz datu aizsardzību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.14. uz diasporu

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.15. uz profesiju reglamentāciju

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.16. uz bērna labākajām interesēm

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.2. Cita informācija

Cita informācija

Ar likumprojektu, kā noteikts informatīvā ziņojuma “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam” (24-TA-2265) 3.12 sadaļā, tiks rasti papildu līdzekļi valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai. Tieši, veicot SI maksājumus budžetā, izmantojot ārpuskārtas peļņu kredītiestādēs, vai netieši, būtiski palielinot nefinanšu sektora, kas neietver valsts pārvaldi, kreditēšanu un tādējādi arī ekonomisko aktivitāti un budžeta ieņēmumu apjomu.